

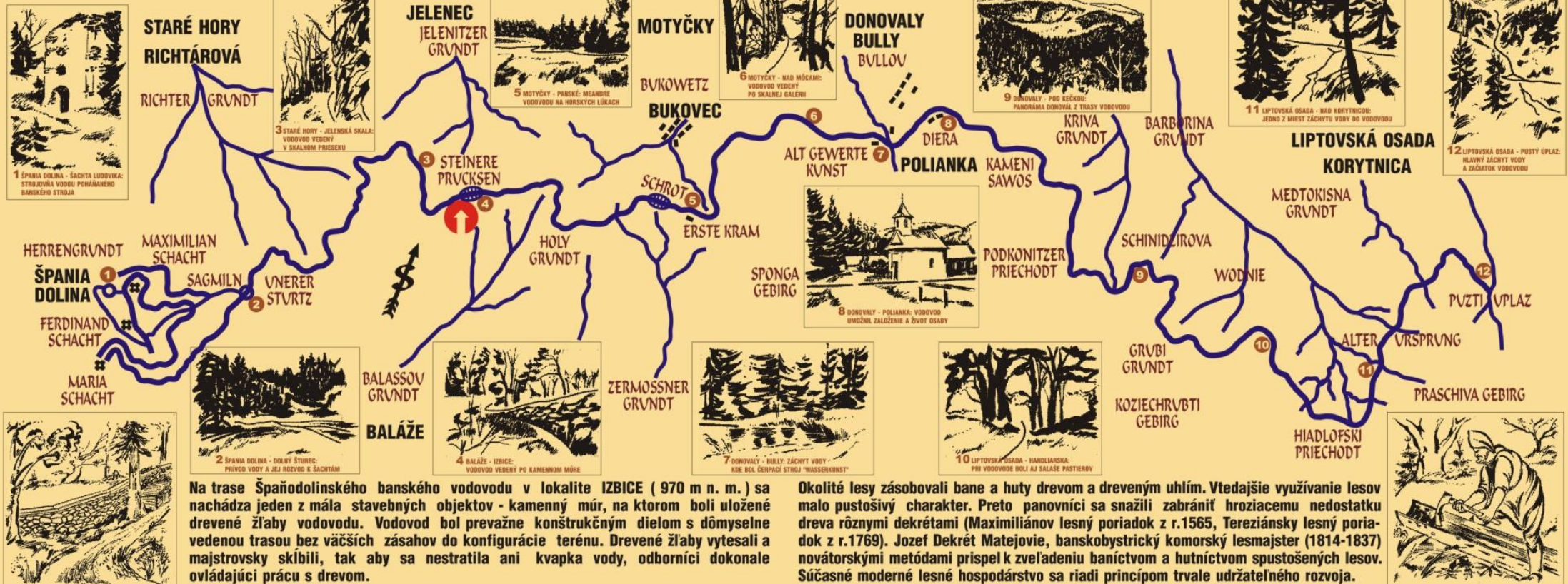
LESY SR
s.p. Banská Bystrica

TÝMTO MIESTOM VIEDOL HISTORICKÝ ŠPAŇODOLINSKÝ BANSKÝ VODOVOD

Špaňodolinský banský vodovod bol najpozoruhodnejším technickým dielom banskobystrickej montánnej oblasti. Vznikal po etapách a bol funkčný od začiatku 16. stor. až do začiatku 20. stor. Bol to povrchový vodný náhon, ktorý v drevných žľaboch a zemných jarkoch privádzal vodu na pohon ťažných strojov a iných zariadení v baniach na meď a striebro v Španej Doline a jej okolí. Zachytával vodu z prameňov pri Donovaloch a neskôr až pod Prašivou v Nízkych Tatrách. Na replike historickej mapy z r. 1764 vyznačený prívod vodovodu mal dĺžku 13 174 siah t. j. 26,4 km.

Vodovod viedol vo veľmi členitom a prevažne zalesnenom horskom teréne, v nadmorskej výške od 1110 m do 810 m. Celý vodovodný systém so záchytami a jarkami k jednotlivým banským dielam v Španej Doline a jej okolí meral okolo 42 km. Voda privádzaná vodovodom v množstve 60 - 90 l sec⁻¹ bola dômyselne využívaná. Poháňala vodné kolesá ťažných strojov na šachtách a slúžila tiež pre drviace stupy, premývacie zariadenia, pily a mlyny v celom Špaňodolinskom banskom revíri.

Na trase Špaňodolinského banského vodovodu v lokalite IZBICE (970 m n. m.) sa nachádza jeden z mála stavebných objektov - kamenný múr, na ktorom boli uložené drevené žľaby vodovodu. Vodovod bol prevažne konštrukčným dielom s dômyselne vedenou trasou bez väčších zásahov do konfigurácie terénu. Drevené žľaby vytesali a majstrovsy sklbili, tak aby sa nestratila ani kvapka vody, odborníci dokonale ovládajúci prácu s drevom.

Okolité lesy zásobovali bane a hutu drevom a dreveným uhlím. Vtedajšie využívanie lesov malo pustošivý charakter. Preto panovníci sa snažili zabrániť hroziacemu nedostatku dreva rôznymi dekrétami (Maximiliánov lesný poriadok z r.1565, Tereziánsky lesný poriadok z r.1769). Jozef Dekrét Matejovje, banskobystrický komorský lesmajster (1814-1837) novátorskými metódami prispel k zveladeniu baníctvom a hutníctvom spustošených lesov. Súčasné moderné lesné hospodárstvo sa riadi princípom trvale udržateľného rozvoja.